

ber kot človek in učitelj, temeljit poznavalec šolstva sploh in posebno šolstva v Gorici in okolici. Med učiteljsvom je bil priljubljen, ker je bil njega dobronik in ni le z njim vzporedno delal, temveč tudi z njim čutil. Bil je mož, kakršnih je malo med nadzorniki! Ima mnogo zaslug za povzdigo šolstva v svojem okraju. Delaven ni bil le na nadzorniškem polju, temveč je tudi požrtvovalno deloval v učiteljski organizaciji in je še sedaj delaven odborik „Slovenske Šolske Matice“. Pa klerikalci ne zmorejo poštenega delavca in dela, zato so se spravili tudi na nadzornika Finžgarja. Tajno so ruvali na Dunaju zoper njega, da ne bi bil potrjen vnaprej za nadzornika, dokler niso dosegli svojega namena. Posrečilo se jim je s sramotnimi sredstvi in intrigami prepričati zopetno potrditev g. Fr. Finžgarja okr. šol. nadzornikom. Njih delo pa ne bo obrodilo tistega sadu, ki si ga žele! Sisifovo delo slovenskih klerikalcev je zbudilo v učitelstvu srd in zaničevanje, za katero bodo klerikalci že prešli ob priliki svoje plačilo. Kar ni klerikalizem že itak dovolj osovraženo, se osovražuje med učiteljsvom še sam. In v tem, da čuti učiteljsvo z nadzornikom Finžgarjem še danes, ko ni več nadzornik, mu je dano najboljšo zadoščenje, ki mu je izvir v odkritosrčnosti in ne hinavščini. Spoštovanje, ki si ga je pridobil, bo poniževalo njegovega naslednika!

—g— **Novi šolski nadzornik za Goriški okraj.** V »Soči« čitamo: V soboto smo poročali, da je imenovan za okrajnega šolskega nadzornika profesor Jos. Pavlin s tukajšnje gimnazije. O Pavlinu se ve, da je skoziinskozi klerikalen človek, ki se je učil svojih predmetov, matematike in fizike, napravil izpite in prišel na gimnazijo v Gorici; da bi si bil širil obzorje, se izobraževal, kaj videl na Dunaju, o tem ne ve nihče nič povedati. Pavlin je ostal kmečki fant, ki balinca v St. Andrežu in na karte igra... Zaslul je letos po zaključku prvega tečaja na gimnaziji. »Slovenec« je pisal o njem: »Z ozirom na notico v zadnjem »Novem Času«, v katerem pripisuje dotični sporočevalec silno slab zaključek v prvem polletju na goriški višji gimnaziji samo plesu in krokanju slovenskih dijakov, moramo resnici na ljubo konstatirati sledeče: Padli niso samo plesalci in krokarji, marveč tudi poštini in sicer pridni fantje! Kako pa naj si razlagamo to, da je padlo v 7. in 8. šoli slovenskih oddelkov celih 18 dijakov — v istih dveh razredih laških oddelkov pa samo 1 dijak? Vzrok tiči še drugod, ne samo v plesu in krokanju! In ta vzrok je prevelika strogost dotičnega profesorja matematike, ki poučuje v slov. oddelkih, v laških pa ne! Ne rečemo, da niso nekateri zaslužili slabega reda, verno pa pozitivno, da jih mnogo ni! Torej! In potem še: »razloček med uspehi in neuspehi na obeh oddelkih, slov. in laških 7. in 8. šole, pomeni sramoto za deželo, sramoto za učence in učitelje. On sili c. kr. dež. šol. svet moralično, da preišče, kdo in kaj je temu vzrok. C. kr. deželni šolski svet ne sme nikakor iti preko njega na dnevni red.« — To sramoto je bil napravil Pavlin. Deželni šolski svet moralično prisiljen, je pa preiskoval tako, da se je po večini potegoval za Pavlina, ki je res imenovan za okrajnega šolskega nadzornika. — Tako se je proslavil Pavlin na gimnaziji, kjer vlada sedaj veliko veselje, da gre. Tam ni za rabo, pedagoga ni v njem nič — bo dober pa za okrajnega nadzornika v Goriškem okraju. Okrajni šolski svet je klerikalen, mora biti tudi nadzornik klerikalec! tako je sodila osrednja vlada, ki klerikalcem v vsem rada ustreže, ker so jej tudi klerikalni poslanci vedno na uslugo (n. pr. v službeni pragmatiki). Imenovan je Pavlin, ki nima pojma o ljudski šoli; kvalifikacija njegova za tako mesto je najslabša, ali zadostovalo je, da je klerikalec. Pripadanje klerikalni stranki je zmagalo nad potrebo zmožnosti in pedagoškega znanja.

—g— **Plodonosno delo nadzornika Finžgarja.** Kako plodonosno je deloval nadzornik Finžgar na svojem mestu, se vidi iz tega, da je lansko leto praznoval 25 ustanovitve novih šol. Služboval je nadzornik Finžgar — kot tak — v Goriškem okraju 14 let. Vsega skupaj je pa bil nadzornik 18 let. Neumorno delovanje pa v tej dobi lahko preračuna vsak sam, če pogleda 25 novoustanovljenih šol.

—g— **Povedali smo svoje mnenje o menjavi nadzornika v Goriškem okraju,** več ne moremo povedati — ker to leži v jeklenosti in značajnosti učiteljsva v Goriškem okraju.

—g— **Konkordatsko poslovanje v modernem smislu.** »Slov. Narod« poroča tako-le že v zgoraj omenjenem slučaju: »Dr. Pavlin, c. kr. profesor na gimnaziji v Gorici, je torej imenovan c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom za slovenske šole goriškega okraja. To je tisti Pavlin, ki je učil matematiko na goriški gimnaziji in je dijak, posebno Slovenec, oblagodarjal z dvojake, da se je vse kadilo! Mož je zagrozen klerikalec, komaj 28 let star, rodom iz St. Andreža pri Gorici. Klerikalna svojat na

Goriškem je delala na vse kriplje, da bi strmoglavila dosedanjega nadzornika Finžgarja, ki je bil res izborni pedagog in pravi prijatelj podložnih svojih učiteljev. Seveda je imel edino napako, da je bil narodno-naprednega mišljenja, zato — proč z njim! Pod ministrom Hussarekom, se je to lahko zgodilo! — Sicer pa bode imel novi nadzornik prof. dr. Pavlin hudo stališče! Kajti prvič: on je sicer dober in strog matematik, o ljudskem šolstvu pa najbrže nima pojma. Drugič: treba uvaževati, da je vsečiharno slovensko učiteljsvo na Goriškem z malo izjemo a-la Balič — narodno-naprednega mišljenja in značajno, ki se gotovo postavi po robu »profesorju in doktorju«, če bi hotel prekopicavati kake klerikalne kozle po šolah na Goriškem! Torej pamet v roke!

—g— **Bolan učitelj na plesu.** Lažnivi »Novi Čas« se je bil zagnal v nekega učitelja, ki je zaradi bolezni na dopustu, da je bil na plesu v Rihembergu. Pozvan, naj pove, kateri je tisti učitelj, ki je plesal, molči sveti »Novi Čas«. Njegovo katoličanstvo mu brani poravnati krivico, storjeno nedolžnemu človeku. Zadošča »Nov. Času«, da je lagal in obrekoval, popraviti krivico tega ne zna. Rajši zmoliijo očenaš in se prekrizajo ali pa gredo k izpovedi, da dobijo gotovo odvezo, kot pa da bi poravnali krivico in preklicali svojo laž. — V vsaki številki »Novega Časa« mrgoli takih napadov na razne napredne ljudi, ki so kruto žaljeni. Zadnje čase piše »Novi Čas« dosti o poroti. Če bi ga naprednjaki tožili, kolikor jih je že kruto in nesramno razžalil, bi bila slamnjak in »suhec« (kakor mu pravi »Prim. list«) vedno na za-tožni klopi pred porotniki.

—g— **Razpis natečaja.** Razpisuje se natečaj za mesto strokovnega učitelja na slovenskem oddelku deželne kmetijske šole. Prosilci morajo z izpričevali o dovršenih študijah dokazati, da so znanstveno in strokovno zadostno izobraženi. Prosilci naj vložijo pravilno opremljene prošnje pri vložnem zapisniku do 20. julija t. l. Vsa potrebna pojasnila se dajejo v uradnih deželnih odbora. — Pogostoma je razpisano tako mesto, zakaj če kdo pride, ki kaj zna in ve, ne ostane v Gorici, ker ga delovanje v deželni kmetijski šoli odbija, ker čuti, kako je kmetijska šola v deželi upravi pastorka in ker poštenjaku ni všeč, da ga izrabljajo v volilne namene. Če hočejo imeti dobre učne osebe na kmetijski šoli, naj sistemizirajo mesta s študijem primerno plačo, in dosednji sistem se mora izpremeniti — drugače bo važno mesto strokovnega učitelja vedno le — razpisano.

Tržaške vesti.

—t— **Klerikalizem v šoli — nasilje katehetov.** V zadnji seji mestnega sveta v Trstu je interpeliral občinski svetnik dr. Pucher župana glede nasilnega in samovoljnega postopanja kateheta na neki mestni šoli. Ta mož je zagrozil več učencem, ki so s privoljenjem staršev izostali od cerkvenih vaj, da jih ne bo klasificiral. To je nedopustna nasilnost, ki jo mesto ne sme trpeti, posebno ker bi v tem slučaju lahko, sicer najboljši učenci, izgubili eno leto. Vprašanje je, ali je delal katehet to iz lastnega nagiba, ali pa je dobil morda namig od druge strani. Župan je interpellantu odgovoril, da bo zadevo preiskal in bo v slučaju, da se je to res zgodilo, ukrenil potrebne korake, da se take nepravilnosti na mestnih šolah ne bodo godile. — Tako hočejo katehetje z nasiljem zavladati nad starši in hočejo s terorizmom teptati državljanske pravice staršev. Člen 14. drž. osnovnega zakona natanko določuje, da se nikogar ne sme siliti k verskim vajam in osigura državljanom popolno versko svobodo. Glede otrok, ki hodijo v šolo, je pa po šolskem zakonu nedoločeno, da bi šola lahko prisilila otroka udeleževati se verskih vaj, če starši tega ne dovolijo. Po § 144. državlanskega zakona imajo namreč vse pravice glede vzgoje otrok starši in so tudi oni edina kompetentna oblast odločevati glede udeležbe otroka pri verskih prireditvah. Že pri uvedbi sedanjega državnega zakona so katehetje poizkusili z enakimi sredstvi nastopiti zoper starše, kakor nam kaže slučaj v Trstu. Skofijski ordinarijati so hujskali katehete, da naj ne izvršujejo drž. šol. zak. Toda država je hitro izjavila po § 7. in 5. zak. 20. junija 1872., da so katehetje primorani se pokoriti drž. zakonom in da je cerkev podložna državnim naredbam. Po že citiranem § 7. im. zak. je katehet primoran klasificirati učenca, in sicer objektivno, nepristrano klasificirati, ker je dolžan pokoriti se šol. zak.; ne sme pa prikrajševati državljskih pravic staršev.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporočamo izvozna hiša **PROKOP SKORKOVŠKY in sin** v Humpolcu na Češkem. Vzroci na željo franko. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gospodke obleke.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Splošni vestnik.

Slavna šolska vodstva opozarjamo, da pošljejo »Učiteljski tiskarni« pravočasno svoja naročila za šolske tiskovine, da ne bo ob začetku prihodnjega šolskega leta prevelikega navala. Tudi prosimo, da se šolska vodstva preskrbe takoj z zadostno množino orlovega papirja za šolska naznanila, odpustnice, odhodnice itd., da bo mogoče ustreči vsem željam naročnikov.

Denuncijanti na delu. »Slovenec« z dne 28. junija t. l. poroča sledeče: »Kako liberalni učitelji našo mladino vzgajajo. Naravnost krasne in vzorne vzgojitelje ima škofjeloska šola. Učitelj Vidic je narekoval učencem V. razreda sledečo nalogo: »Anton Aškerc Rojen 1856. l. v Sv. Marjeti pri Celju. Po dovršeni maturi je vstopil v semenišče in postal kaplan. Kot tak je služboval dalje časa na Štajerskem. Opustil je pa to službo in postal mestni arhivar ljubljanski. — Najbolje njegove pesmi so v I. zvezku. V naslednjih zvezkih naglašajo bolj družabno (socialno) stran. V I. zvezku so pesmi, katerim je snov vzeta iz domače zgodovine. Lepo je opeval kmečko vstajo pod naslovom »Stara pravda«. (Znamenja na nebu.) »Časa nesmrtnosti« in »Mučenica« sta njegovi najlepši baladi. — Tudi svoje nasprotnike je prijel v satirah (zabavljicah) s perzijskim imenom. Znamenite so njegove pesmi s potovanj. Najboljše njegove pesmi pa so: »Jaz, Trije popotniki, Slikarjeva slika, Brodnik, Svetopolkova oporoka, Pevčev grob«. Ima tudi nekaj lepih legend, kot: Kristus in Peter, Slovenska legenda, Legenda o toplicah. Napisal je vsega skupaj 15 knjig. Od 15 knjig je 11 knjig samih pesmi, in sicer: Balade in romance, Lirske in epske poezije, Nove poezije, Zlatorog, Četrti zbornik poezij, Mučeniki, Junaki, ena najlepših zbirk so Jadranski biseri, Akropolis in piramide in Poslednji Celjan. Pisal je tudi v prozi. Ima naraven, preprost jezik. Ima pa tudi izraze, ki jih navadna govorica ne pozna. — Umrl je 10. junija ob pol dveh zjutraj leta 1912. — Škofja Loka, dne 12. junija 1912.« — Končno je pristavil učitelj Vidic: Posnemajte Aškerca. Če si boste njega za vzgled vzeli, potem upam, da bo enkrat še kaj iz vas. — Take naloge se dajejo torej otrokom v V. razredu! Ni čuda potem, če prihajajo iz naših šol otroci, ki se pisati in brati ne znajo, ker se jim vtepa taka slama v glavo. Ta slučaj imenitno kaže, kake pojme imajo liberalni učitelji o vzgoji otrok in pa o njih sposobnostih. Pametnemu človeku bi se niti ne sanjalo, da se naši otroci s takimi otrobi krmijo. Drug tak patron na tej šoli je bil učitelj Lampe, ki je dal meseca aprila učencem pisati nalogo o socialnih demokratih in se je na pamet naučiti. Hvalil je socialne demokrate, kako delajo za blagor delavcev, kako pomagajo revežem. Sploh je socialne demokrate tako popisal, da so morali otroci dobiti vtis, da ni boljših ljudi pod solncem, kakor so socialni demokratje. Taki učitelji naj se utaknejo v Učiteljsko tiskarno: eni k »Danu«, drugi k »Zarji«, šolska vrata pa naj se jim za vselej zapro. — Učitelj torej sedaj v šoli niti imenovati ne bo smel Aškerčevega imena, njegovih pesniških del in življenjepisa. Prav sisifovo delo opravlja klerikalna stranka nad kranjsko deželo danes. Seveda, šolske oblasti pa uvajajo potem disciplinarne preiskave na podlagi lažljivih izbruhov kakega katoliškega žurnalista. Klerikalnim zakonitim piscem pa kličejo: Roko proč od šole in učiteljsva, vi izdajalci slovenskega naroda!

200 letnica Jean J. Rousseaua. Dne 28. junija je ves kulturni svet praznoval dvestoletnico moža, ki je provzročil kulturno revolucijo v mišljenju ljudstva, posebno pa na polju vzgoje in pouka. Dvesto let je, kar se je rodil ta veliki mož, in skoro smelo trdimo, da bo še dvesto let preteklo, preden bo človeštvo doseglo njegovega duha in preden bo ta zmagal v obliki njegovih treznih kulturnih nazorov. Pač v veliki meri so že prodrli njegovi nazori danes, toda čeprav v drugi formi, bodo sigurno prodrli tudi tisti njegovi nazori v vzgoji in pouku, ki jim reakcija in konservativnost postavlja jezove, da še do danes niso zmagali.

Pikantnosti. V predzadnji številki smo prinesli oglas nekoga, ki ima nekaj knjig na prodaj. To pa »Slovenec« ni bilo prav, zato prinaša dne 28. t. m. sledečo notico:

»Pikantno« uredništvo. »Učiteljski Tovariš« pravi, da posreduje nakup pikantnih nemških romanov. Ponuja pa med drugim sledeče knjige: »Das Beichtsiel von Hans Kirchsteiger«, — »Bekenntnisse einer Prinzessin«, — »Sündenregister einer Königin«, — »Damenregiment im Vatikan«, — »Roman der Kronprinzessin Louise von Sachsen«, — »Memoiren eines Hotelkellners«, — »Memoiren von Katarina von Rußland«, — »Tagebuch einer Erzieherin«, — »Aus einer kleinen Garnison von Leutnant Bilse«, — »Madame Steinheil«, — »Die Frauen der Türkei« itd. — »Učiteljskega Tovariša itak nismo nikoli smatrali za resen, kaj še za strokoven list. Da bo na

list tako propal, nismo mislili. Namesto strokovnjaštva je začel sedaj s klaftvom. Navedene knjige so polne najumazanejših klaftov in svinjarij, in poštenemu človeku bi se naravnost gabilo, vzeti tako knjigo v roke. Kakšne misli mora imeti »Tovariš« o morali liberalnih učiteljev, da jim tako robo ponuja. In tak list naj bero in naročajo slovenski učitelji? Vrzite ga v hleve, tam je primeren prostor za take stvari, pa ne na mizi slovenskega učitelja!

— Mi bi svetovali »Slovenec«, naj o pikantnosti rajše molči, ker sicer pričnemo mi s pikantnostmi duhovščine prihajati na dan in priobčevati pikantnosti ljubljanskega škofa, ki priporoča noseči ženi izpremenjen položaj! V hlev torej spadajo take brošure in Slovenčevci, ki so njega oboževalci!

Iz slovanskih pokrajin.

Pri odkritju Jan Legovega spomenika v Pragi je govoril tudi Engelbert Gangl. **Sokolskega slavlja v Pragi** se je udeležilo tudi več slovenskih učiteljev. Slovenci so odnesli zmago in so dosegli častno prvo in tretje mesto. Slovensko učiteljsvo pač lahko s ponosom vzame to zmago na znanje, zakaj to mu je v veliko zadoščenje za delo in trud, ki ga opravlja. Slovenski Sokol ima pa med učiteljsvom najboljši prijatelj in tudi najpožrtvovalnejše delavce. Kdor učitelj — ta Sokol!

Pozor! Nikari ne prezrite, da je nastalo poletje. — Izvojni dom V. J. Havliček & brat, toplice Poděbrady, razpošilja novo zbirko vzorcev letnih novosti, krasnih zefirov, batistov, delenov, blaga z bordurami, pralnega blaga itd. ter raznega platnega in bombažnega rokodelnega blaga.

Priporočamo to splošno znano, reelno in solidno češko trdko, ki praznuje 25letni jubilej svojega obstoja, našemu čitateljstvu najtopleje.

Vzorci pri sklicevanju na naš list brezplačno! (2)

Listnica uredništva.

»Novi Akordi«: Pride prihodnjič. Hvala!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Kranjsko.

Štev. 2055.

Na enorazredni ljudski šoli v Osilnici se razpisuje v stalno nameščenje učiteljsko in voditeljsko mesto z zakonitim prejemki in prostim stanovanjem.

Prosilci, ki v Kranjski javni šolski službi še niso bili stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predložijo do 10. v. l. srpana 1912.

C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, 21. rožnika 1912.

Št. 2218.

Na dvorazredni ljudski šoli v Banjaloki razpisuje se v stalno nameščenje nadučiteljsko mesto z zakonitim prejemki in s prostim stanovanjem.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predložijo do 10. avgusta 1912.

C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 30. junija 1912.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno nalokim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrov. na sadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija K 94.526.19.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znak se ne odgovarja.

Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

(II. pomnožena izdaja)

priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani,

Dolenjska cesta 21.

Prijazno opremljena soba

se da čez počitnice za 16 K mesečno

v najem.

Vpraša se v Ljubljani Ulica Stare

:: pravde št. 3, II. nadstropje. ::